

საქართველოს სტანდარტი

გარემოს დაცვის მენეჯმენტის სისტემები - მოთხოვნები
გამოსაყენებელ მითითებებთან ერთად

საინფორმაციო ნაწილი. სრული ტექსტის სანახავად შეიძინეთ სტანდარტი.

სსიპ - საქართველოს სტანდარტებისა და მეტროლოგიის
ეროვნული სააგენტო

თბილისი

საინფორმაციო მონაცემები

1 შემოტანილია: სსიპ - საქართველოს სტანდარტებისა და მეტროლოგიის ეროვნული სააგენტოს სტანდარტების დეპარტამენტის მიერ.

განხილულია სტანდარტიზაციის ტექნიკური კომიტეტის ტკ 2-ის „მენეჯმენტი და შესაბამისობის შეფასება“ მიერ.

2 მიღებულია: სსიპ - საქართველოს სტანდარტებისა და მეტროლოგიის ეროვნული სააგენტოს გენერალური დირექტორის 2017 წლის 12 დეკემბრის №96 განკარგულებით სტანდარტიზაციის ტექნიკური კომიტეტის ტკ 2 „მენეჯმენტი და შესაბამისობის შეფასება“ გადაწყვეტილების საფუძველზე.

3 წინამდებარე სტანდარტი წარმოადგენს სტანდარტიზაციის საერთაშორისო ორგანიზაციის (ისო-ს) სტანდარტის ისო 14001:2015 „გარემოს დაცვის მენეჯმენტის სისტემები - მოთხოვნები გამოსაყენებელ მითითებებთან ერთად“ იდენტურ თარგმანს.

4 პირველად

5 რეგისტრირებულია: სსიპ - საქართველოს სტანდარტებისა და მეტროლოგიის ეროვნული სააგენტოს საქართველოს სტანდარტების რეესტრში 2017 წლის 12 დეკემბერი №268-1.1-00338

II

დაუშვებელია წინამდებარე სტანდარტის სრული ან ნაწილობრივი კვლავწარმოება, ტირაჟირება და გავრცელება სსიპ - საქართველოს სტანდარტებისა და მეტროლოგიის ეროვნული სააგენტოს ნებართვის გარეშე

საინფორმაციო ნაწილი. სრული ტექსტის სანახავად შეიძინეთ სტანდარტი.

სარჩევი

წინასიტყვაობა	V
შესავალი	VI
1 გამოყენების სფერო	1
2 ნორმატიული მითითებები	2
3 ტერმინები და განმარტებები	2
3.1 ორგანიზაციასთან და ხელმძღვანელობასთან დაკავშირებული ტერმინები	2
3.2 დაგეგმვასთან დაკავშირებული ტერმინები	3
3.3 მხარდაჭერასთან და ქმედებებთან დაკავშირებული ტერმინები	6
3.4 საქმიანობის შეფასებასთან და გაუმჯობესებასთან დაკავშირებული ტერმინები	7
4 ორგანიზაციის მიზნები და დანიშნულება	9
4.1 ორგანიზაციის, მისი მიზნებისა და დანიშნულების განსაზღვრა	9
4.2 დაინტერესებული მხარეების საჭიროებებისა და მოლოდინის განსაზღვრა	9
4.3 გარემოს დაცვის მენეჯმენტის სისტემის საზღვრების დადგენა	9
4.4 გარემოს დაცვის მენეჯმენტის სისტემა	10
5 ხელმძღვანელობა	10
5.1 ხელმძღვანელობა და მისი პასუხისმგებლობა	10
5.2 გარემოს დაცვის პოლიტიკა	11
5.3 ორგანიზაციული ფუნქციები, პასუხისმგებლობა და უფლებამოსილება	12
6 დაგეგმვა	12
6.1 რისკებთან და შესაძლებლობებთან დაკავშირებული ქმედებები	12
6.1.1 ზოგადი ნაწილი	12
6.1.2 გარემოს დაცვის ასპექტები	13
6.1.3 შესაბამისობების ვალდებულებები	13
6.1.4 აქტივობების დაგეგმვა	14
6.2 გარემოს დაცვის მიზნები და მათი მიღწევის დაგეგმვა	14
6.2.1 გარემოს დაცვის მიზნები	14
6.2.2 ქმედებების დაგეგმვა გარემოს დაცვის მიზნების მისაღწევად	15
7 მხარდაჭერა	15
7.1 რესურსები	15
7.2 კომპეტენცია	15
7.3 გათვითცნობიერება	16

საინფორმაციო ნაწილი. სრული ტექსტის სანახავად შეიძინეთ სტანდარტი.

სსტ ისო 14001:2015/2017

7.4	კომუნიკაცია	16
7.4.1	ზოგადი ნაწილი	16
7.4.2	შიდა კომუნიკაცია	17
7.4.3	გარე კომუნიკაცია	17
7.5	დოკუმენტირებული ინფორმაცია	17
7.5.1	ზოგადი ნაწილი	17
7.5.2	შექმნა და განახლება	17
7.5.3	დოკუმენტირებული ინფორმაციის კონტროლი	18
8	ქმედება	18
8.1	ოპერაციული დაგეგმვა და კონტროლი	18
8.2	საგანგებო სიტუაციებისთვის მზადყოფნა და მათზე რეაგირება	19
9	საქმიანობის შეფასება	20
9.1	მონიტორინგი, გაზომვა, ანალიზი და შეფასება	20
9.1.1	ზოგადი ნაწილი	20
9.1.2	შესაბამისობის შეფასება	21
9.2	შიდა აუდიტი	21
9.2.1	ზოგადი ნაწილი	21
9.2.2	შიდა აუდიტის პროგრამა	21
9.3	მენეჯმენტის მიერ ანალიზის ჩატარება	22
10	გაუმჯობესება	23
10.1	ზოგადი ნაწილი	23
10.2	შეუსაბამობა და მაკორექტირებელი ღონისძიებები	23
10.3	მუდმივი გაუმჯობესება	24
დანართი A	მითითებები წინამდებარე საერთაშორისო სტანდარტის (ინფორმაციული) გამოყენების შესახებ	25
დანართი B	შესაბამისობა ისო 14001:2015-სა და ისო 14001:2004-ს შორის (ინფორმაციული)	49
	ბიბლიოგრაფია	52
	ტერმინების ანბანური ჩამონათვალი (საძიებელი)	53

IV

დაუშვებელია წინამდებარე სტანდარტის სრული ან ნაწილობრივი კვლავწარმოება, ტირაჟირება და გავრცელება სსიპ - საქართველოს სტანდარტებისა და მეტროლოგიის ეროვნული სააგენტოს ნებართვის გარეშე

საინფორმაციო ნაწილი. სრული ტექსტის სანახავად შეიძინეთ სტანდარტი.

წინასიტყვაობა

ისო (სტანდარტიზაციის საერთაშორისო ორგანიზაცია - ისო) არის სტანდარტების ეროვნული ორგანოების (ისო-ს წევრების) მსოფლიო ფედერაცია. საერთაშორისო სტანდარტებს, ჩვეულებრივ, შეიმუშავებენ ისო-ს ტექნიკური კომიტეტები. ყოველი წევრი ორგანო, რომელიც დაინტერესებულია საკითხით, რისთვისაც ტექნიკური კომიტეტი შეიქმნა, უფლება აქვს წარმოდგენილი იყოს ამ კომიტეტში. საერთაშორისო ორგანიზაციები როგორც სამთავრობო, ასევე არასამთავრობო, ისო-თან ერთად მონაწილეობენ ამ მუშაობაში. ისო მჭიდროდ თანამშრომლობს საერთაშორისო ელექტროტექნიკურ კომისიასთან (იეკ) ელექტროტექნიკური სტანდარტიზაციის ყველა საკითხთან დაკავშირებით.

პროცედურები, რომლებიც გამოიყენებოდა წინამდებარე დოკუმენტის შესამუშავებლად და რომლებიც საჭიროა მისი შემდგომი ფუნქციონირებისთვის, აღწერილია ისო/იეკ-ის დირექტივების, 1-ელ ნაწილში. კერძოდ, უნდა აღინიშნოს, რომ სხვადასხვა სახის ისო-ს დოკუმენტების ასამოქმედებლად საჭიროა სხვადასხვა კრიტერიუმები. წინამდებარე დოკუმენტი შეიქმნა ისო/იეკ-ის დირექტივების მე-2 ნაწილის შესაბამისად (იხ. www.iso.org/directives).

საყურადღებოა, რომ შესაძლებელია წინამდებარე დოკუმენტის ზოგიერთი ელემენტის საავტორო უფლებების საკითხი დადგეს. ისო პასუხის არ აგებს ყველა ან რომელიმე მსგავსი საავტორო უფლების იდენტიფიკაციაზე. დოკუმენტის შემუშავებისას ნებისმიერი საავტორო უფლების იდენტიფიცირებული დეტალები მოცემულია შესავალში და/ან პატენტების შესახებ მიღებული განცხადებების ისო-ს ჩამონათვალში (იხ. www.iso.org/patents).

ნებისმიერი სავაჭრო დასახელება წინამდებარე დოკუმენტში წარმოადგენს ინფორმაციას, რომელიც მოცემულია მომხმარებლების ხელშეწყობისათვის და არ საჭიროებს მხარდაჭერას.

ისო-ს კონკრეტული ტერმინებისა და ტერმინოლოგიური შესიტყვებების მნიშვნელობის განმარტებისთვის, რომლებიც უკავშირდება შესაბამისობის შეფასებას, ასევე ისო-ს მიერ ვაჭრობაში მსოფლიო ორგანიზაციის (ვმო) ვაჭრობის მიმართ ტექნიკური ბარიერებისა (TBT) და სტანდარტების დაცვის შესახებ ინფორმაციისათვის, იხილეთ ბმული: www.iso.org/iso/foreword.html.

წინამდებარე დოკუმენტზე პასუხისმგებელია ისო-ს ტექნიკური კომიტეტი (ტკ) 207 (გარემოს დაცვის მენეჯმენტი) და ქვეკომიტეტი 1 (გარემოს დაცვის მენეჯმენტის სისტემები).

წინამდებარე მესამე რედაქცია აუქმებს და ჩაანაცვლებს მეორე რედაქციას (ისო 14001:2004), რომელიც ტექნიკურად დამუშავდა. ის ასევე მოიცავს ტექნიკურ შესწორებას ისო 14001:2004/Cor.1:2009.

შესავალი

0.1 ზოგადი ცნობები

არსებული გამოწვევების დასაკმაყოფილებლად, ისე, რომ ექვის ქვეშ არ დადგეს მომავალი თაობების უნარი, გაუმკლავდნენ მათ წინაშე მდგარ გამოწვევებს არსებითი გარემოს, საზოგადოებასა და ეკონომიკას შორის ბალანსის მიღწევა. მდგრადი განვითარება, როგორც მიზანი, მიიღწევა ზემოთ ჩამოთვლილი ამ სამი ფაქტორის დაბალანსებით.

საზოგადოებრივი მოლოდინი მდგრადი განვითარების, გამჭვირვალობისა და პასუხისგების მიმართ განვითარდა კიდევ უფრო მკაცრ კანონმდებლობასთან ერთად. ამას თან ახლავს დაბინძურების გაზრდა და მისი ზეგავლენა გარემოზე, რესურსების არაეფექტური ხარჯვა, ნარჩენების არასწორი მენეჯმენტი, კლიმატის ცვლილება, ეკოსისტემების გაუარესება და ბიომრავალფეროვნების დაკარგვა.

ამ ფაქტმა აიძულა ორგანიზაციები გარემოს დაცვის მენეჯმენტის მიმართ სისტემური მიდგომა შეეცვალათ გარემოს დაცვის მენეჯმენტის სისტემების დანერგვით, რომლის მიზანი იყო გარემოს დაცვის მდგრადობის მიღწევა.

0.2 გარემოს დაცვის მენეჯმენტის სისტემის მიზანი

წინამდებარე საერთაშორისო სტანდარტის დანიშნულებაა ორგანიზაციებისთვის იმ საზღვრების უზრუნველყოფა, რომლის მიხედვით მოხდება გარემოს დაცვა და გარემოს დაცვის პირობების შეცვლისა და დაბალანსებული სოციალურ-ეკონომიკურ საჭიროებების აუცილებლობაზე რეაგირება. ის აკონკრეტებს მოთხოვნებს, რომლებიც საშუალებას აძლევს ორგანიზაციას, მიაღწიოს შედეგებს გარემოს დაცვის მენეჯმენტის სისტემის გამიზნულ შედეგებს.

გარემოს დაცვის მენეჯმენტის მიმართ სისტემურ მიდგომას შეუძლია უზრუნველყოს უმაღლესი მენეჯმენტი გრძელვადიანი წარმატების მისაღწევად საჭირო ინფორმაციით და შექმნას პირობები მდგრად განვითარებაში წვლილის შესატანად შემდეგი გზებით:

- გარემოს დაცვა გარემოზე მავნე ზემოქმედების თავიდან აცილებით ან შესუსტებით;
- ორგანიზაციაზე გარემოს პირობების პოტენციურად მავნე ზემოქმედების შესუსტებით;
- ორგანიზაციის დახმარებით, რათა მან შეასრულოს შესაბამისობის ვალდებულებები;
- გარემოს დაცვის საქმიანობის გაძლიერებით;

- იმ მეთოდების კონტროლით ან მათზე ზემოქმედებით, რომლითაც ხდება ორგანიზაციის პროდუქტებისა და მომსახურების დაგეგმვა, წარმოება, დისტრიბუცია, მოხმარება და უტილიზაცია, სასიცოცხლო ციკლის სამომავლო გეგმების გათვალისწინებით, რომლებსაც შეუძლია თავიდან აიცილოს გარემოზე დაუგეგმავი ეკოლოგიური ზემოქმედება;

VI

საინფორმაციო ნაწილი. სრული ტექსტის სანახავად შეიძინეთ სტანდარტი.

- ფინანსური და საოპერაციო სარგებლის მიღწევით, რომელიც შეიძლება მიღებული იყოს გარემოს დაცვის გამართლებული ალტერნატივების განხორციელებით, რაც გააძლიერებს ორგანიზაციის საბაზრო პოზიციებს;

- გარემოს დაცვის ინფორმაციის შესაბამისი დაინტერესებული მხარეებისთვის გადაცემით.

წინამდებარე საერთაშორისო სტანდარტი ისევე, როგორც სხვა საერთაშორისო სტანდარტები, არ არის განკუთვნილი ორგანიზაციის მიმართ სამართლებრივი მოთხოვნების გაზრდის ან შეცვლისთვის.

0.3 წარმატების ფაქტორები

გარემოს დაცვის მენეჯმენტის სისტემის წარმატება დამოკიდებულია ორგანიზაციის ყველა დონისა და ფუნქციის ვალდებულებების შესრულებაზე, რომლებსაც მართავს უმაღლესი მენეჯმენტი. ორგანიზაციებს შეუძლიათ გამოიყენონ შესაძლებლობები, რათა თავიდან აიცილონ ან შეასუსტონ გარემოზე მავნე ზემოქმედება, ან ხელი შეუწყონ გარემოზე სასარგებლო ზემოქმედების გაძლიერებას, განსაკუთრებით მათი, რომლებსაც სტრატეგიული და კონკურენტული შედეგები აქვს. უმაღლეს მენეჯმენტს შეუძლია ეფექტურად დაძლიოს რისკები და გამოიყენოს შესაძლებლობები, თუ შეძლებს გარემოს დაცვის მენეჯმენტის ინტეგრაციას ორგანიზაციის ბიზნესპროცესებში, სტრატეგიულ მიმართულებასა და გადაწყვეტილებების მიღებაში და ამ რისკებს და შესაძლებლობებს გაუთანაბრებს სხვა ბიზნესპრიორიტეტებს და გარემოს დაცვის მენეჯმენტს ჩართავს მის მთლიან მენეჯმენტის სისტემაში. წინამდებარე საერთაშორისო სტანდარტის წარმატებით შესრულების დემონსტრირება შეიძლება გამოიყენებოდეს დაინტერესებული მხარეების დასარწმუნებლად, რომ ეფექტური გარემოს დაცვის მენეჯმენტის სისტემა ძალაშია.

თუმცა, წინამდებარე საერთაშორისო სტანდარტის მიღება თავისთავად ვერ უზრუნველყოფს ოპტიმალურ შედეგებს გარემოს დაცვის თვალსაზრისით. მისი გამოყენება შეიძლება განსხვავებული იყოს სხვადასხვა ორგანიზაციისთვის, მისი სპეციფიკიდან გამომდინარე. შესაძლებელია, რომ ორი ორგანიზაცია მსგავს ოპერაციებს ახორციელებდეს, მაგრამ სხვადასხვა ვალდებულება ჰქონდეს შესაბამისობის თვალსაზრისით. შეიძლება განსხვავებული იყოს მათი ვალდებულებები გარემოს დაცვის პოლიტიკის მიმართ, გარემოს დაცვის ტექნოლოგიები და გარემოს დაცვის მოდვაწეობის მიზნები, თუმცა ორივე ორგანიზაციამ შეიძლება დააკმაყოფილოს წინამდებარე საერთაშორისო სტანდარტის მოთხოვნები.

ორგანიზაციის მნიშვნელობის, გარემოს დაცვის მენეჯმენტის სისტემის მასშტაბის, შესაბამისობების ვალდებულებების, საქმიანობის, პროდუქტებისა და მომსახურების ხასიათის, გარემოს დაცვის საკითხებისა და გარემოზე ზემოქმედების მიხედვით გარემოს

დაცვის მენეჯმენტის სისტემის დეტალიზებისა და სირთულის ხარისხი შეიძლება სხვადასხვა იყოს.

0.4 დაგეგმვა-შესრულება-შემოწმება - კორექტირების მოდელი

მიდგომის საფუძველი გარემოს დაცვის მენეჯმენტის სისტემის მიმართ ემყარება დაგეგმვა-შესრულება-შემოწმება-კორექტირების (PDCA) კონცეფციას. PDCA-მოდელი უზრუნველყოფს განმეორებულ პროცესს, რომელიც ორგანიზაციების მიერ გამოიყენება მუდმივი გაუმჯობესების მისაღწევად. ის შეიძლება მიესადაგოს გარემოს დაცვის მენეჯმენტის სისტემას და თითოეულ მის ინდივიდუალურ ელემენტს. ეს მოდელი მოკლედ ასე შეიძლება აღიწეროს:

- დაგეგმვა: გარემოს დაცვის მიზნებისა და იმ პროცესების დადგენა, რომლებიც აუცილებელია შედეგების მისაღწევად, ორგანიზაციის გარემოს დაცვის პოლიტიკის შესაბამისად; შესრულება: დაგეგმილი პროცესების შესრულება;

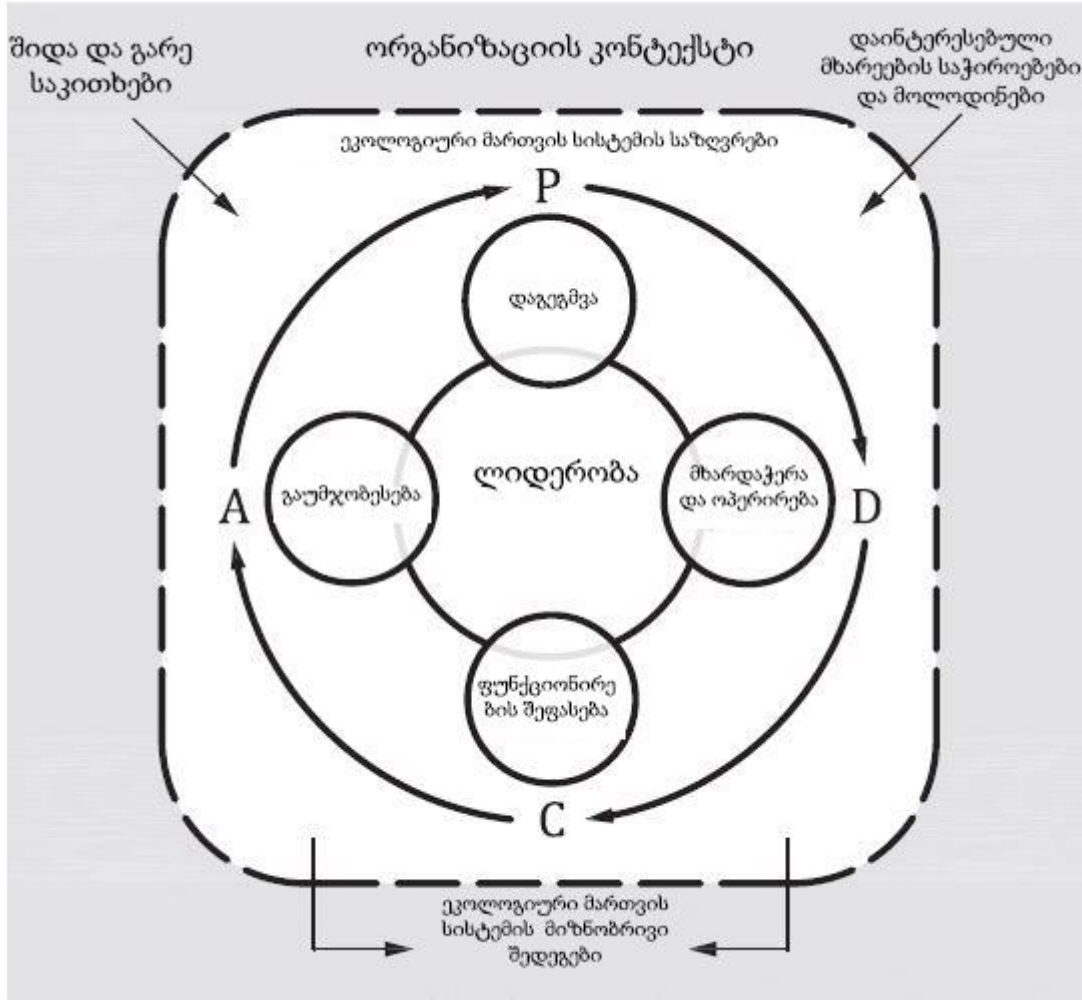
- შემოწმება: მონიტორინგისა და გაზომვის პროცესები გარემოს დაცვის პოლიტიკის თვალსაზრისით, მათ შორის, ვალდებულებების შესრულება, გარემოს დაცვის მიზნები, ოპერირების კრიტერიუმები და შედეგების ანგარიშგება;

- კორექტირება: ქმედებები მუდმივი გაუმჯობესებისთვის.

VIII

საინფორმაციო ნაწილი. სრული ტექსტის სანახავად შეიძინეთ სტანდარტი.

ნახ. 1 ნაჩვენებია, თუ როგორ შეიძლება წინამდებარე საერთაშორისო სტანდარტის მიერ დანერგილი საზღვრები მიესადაგოს PDCS-მოდელს, რომელიც დაეხმარება ახალ და ძველ მომხმარებლებს, გაიგონ სისტემური მიდგომის მნიშვნელობა.

ნახ. 1 - ურთიერთობა PDCA-სა და წინამდებარე საერთაშორისო სტანდარტის საზღვრების ურთიერთქმედება.

0.5 წინამდებარე საერთაშორისო სტანდარტის შინაარსი

წინამდებარე საერთაშორისო სტანდარტი შეესაბამება მენეჯმენტის სისტემების სტანდარტებისთვის შემუშავებულ ისო-ს მოთხოვნებს. ეს მოთხოვნები მოიცავს მაღალი დონის სტრუქტურას, შესაბამის ძირითად ტექსტს და საერთო ტერმინებს ძირითადი განმარტებებით, რომლებიც მომხმარებლებს გაუმარტივებს ისო-ს მენეჯმენტის რამდენიმე სისტემის სტანდარტების გამოყენებას.

საინფორმაციო ნაწილი. სრული ტექსტის სანახავად შეიძინეთ სტანდარტი.

სსტ ისო 14001:2015/2017

წინამდებარე საერთაშორისო სტანდარტი არ მოიცავს მოთხოვნებს, რომლებიც შექმნილია მენეჯმენტის სხვა სისტემებისთვის, როგორებიცაა მენეჯმენტის სისტემები ხარისხის, სამუშაო ადგილზე ჯანმრთელობის დაცვის, უსაფრთხოების, ენერჯის ან ფინანსური მენეჯმენტის სფეროში. თუმცა, წინამდებარე საერთაშორისო სტანდარტი საშუალებას აძლევს ორგანიზაციას, გამოიყენოს საერთო მიდგომა და რისკზე დაფუძნებული აზროვნება, გარემოს დაცვის მენეჯმენტის სისტემის სხვა მენეჯმენტის სისტემების მოთხოვნებთან გასაერთიანებლად.

წინამდებარე საერთაშორისო სტანდარტი მოიცავს მოთხოვნებს, რომლებიც გამოყენებულია შესაბამისობის შესაფასებლად. ორგანიზაციას, რომელსაც სურს საერთაშორისო სტანდარტთან შესაბამისობის ჩვენება საჭიროა:

- თვითგამორკვევა ან თვითგამოცხადება
- შესაბამისობის დადასტურება მხარეებისგან, რომლებსაც აინტერესებთ ორგანიზაცია მაგ., მომხმარებლები,
- მისი თვითგამოცხადების აღიარება გარეშე მხარის მიერ,
- გარე ორგანიზაციისგან გარემოს დაცვის მენეჯმენტის სისტემის სერტიფიცირების/რეგისტრაციის მოპოვება.

დანართში „A“ მოცემულია განმარტებითი ინფორმაცია წინამდებარე საერთაშორისო სტანდარტის არასწორი ინტერპრეტაციის თავიდან ასაცილებლად. დანართში „B“ ნაჩვენებია ფართო ტექნიკური შესაბამისობა წინამდებარე საერთაშორისო სტანდარტის წინა რედაქციასა და წინამდებარე რედაქციას შორის. გარემოს დაცვის მენეჯმენტის სისტემის გამოყენების შესახებ მითითებები მოცემულია ისო 14004-ში.

წინამდებარე საერთაშორისო სტანდარტში გამოყენებულია შემდეგი ზმნური ფორმები:

- „უნდა“ მიუთითებს მოთხოვნაზე;
- „საჭიროა“ მიუთითებს რეკომენდაციაზე;
- „შეუძლია“ მიუთითებს ნებართვაზე;
- „შეიძლება“ მიუთითებს შესაძლებლობაზე ან უნარზე.

ინფორმაცია, რომელიც აღნიშნულია, როგორც „შენიშვნა“, განკუთვნილია დოკუმენტის გაგების ან გამოყენებისათვის. მე-3 თავის გამოყენებულ ფრაზაში „შენიშვნები ჩანაწერის შესახებ“ მოცემულია დამატებითი ინფორმაცია, რომელიც ავსებს ტერმინოლოგიურ მონაცემებს და შეიძლება მოიცავდეს ტერმინის გამოყენებასთან დაკავშირებულ დებულებებს.

მე-3 თავში ტერმინები და განმარტებები მოცემულია ცნებათა რიგითობით, ხოლო ანბანური სია (სადიებელი) - დოკუმენტის ბოლოს.

X

საინფორმაციო ნაწილი. სრული ტექსტის სანახავად შეიძინეთ სტანდარტი.